

Nyhedsbrev, SN 110, Juli 2016

Foreningen Svend Gønge

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Svinøvej 42,
4750 Lundby
Tlf.: 4074 1870

jens@hallqvist.dk

www.svend-goenge.dk

Bestyrelse:

Formand:
Jens Hallqvist

Næstformand:
Ingegerd Riis

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Øvrige bestyrelsesmed-
lemmer:

Gunnar Stobbe
Chris Hermansen
Ole Ib Hansen
John Gravesen
webmaster

Redaktion på SN:
Jens Beck.

[svendgoengepoul-
sen@gmail.com](mailto:svendgoengepoul-
sen@gmail.com)

[Oversigt over vore
ambassadører.](#)

Hans Nansen

23.11.1598-12.11.1667, borgmester og præsident i København.

Nansens berømmelse stammer fra årene 1658-60. I august 1658 var han med til at skaffe sin by sensationelt store privilegier, og under den svenske belejring var han borgernes energiske leder. På det store stændermøde 1660 trådte han frem som alle danske borgeres leder, og han blev sammen med Sjællands biskop [Hans Svane](#) (SN 105) afgørende for samarbejdet mellem borgerskabet, gejstligheden og kongen om indførelse af arveriget.

Nansens liv før 1658 var typisk for den borgerlige elite. Han var født i Flensborgs købmandsaristokrati og havde gennem slægt og ægteskab fået fodfæste i København. Her medvirkede han på dristige rejser til Rusland ved Ishavet og tjente fra 1621 Det Islandske Kompagni. Han blev rådmand i 1639 og borgmester og chef for Kompagniet i 1644. Kun som forfatter af *Compendium cosmographicum et chronologicum* (1633), en populær geografisk håndbog, skilte han sig ud fra sine standsfæller. Efter 1660 markerede Nansen aldrig politiske holdninger; poster som Københavns præsident, assessor i [Statskollegiet](#) og medlem af Højesteret gav ham stor ære, men ikke stor indflydelse.

Kilde: http://denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Hans_Nansen

Men vi møder også Nansen i den fiktive verden.

Carit Etlar bruger denne magtfulde mand i sin roman - "Gøngehøvdingen". Her fungerer han som mellemmand. Som forhandler.

Frederik III har fået indsamlet skatter og afgifter i området omkring Storstrømmen. Men da Danmark er besat af svenske styrker, vil det være ganske svært at få disse midler fragtet ind til den danske statskasse i København. Nansen indser at med sit lokalkendskab og dristige handlemonster, må Svend Gønge være den rette til jobbet.

Men kan han overtale ham?

Det kan vi læse her:

Hvorledes Svend kom til at opgrave Skatte.

Lyspinden, som Svend tændte, kastede sit rødlige skær omkring i denne Hule, hvis Vægge var, dannet af store Granitsten. I det ene Hjørne fandtes et sengested af utilhugne Bøgegrene og opfyldt med frisk Hø. Paa den modsatte Side saa man

en Mængde Hjelme, Kaarder og Skydegeværer, som alle bar svensk Mærke og laa uordentligt henkastede i en Dyng.

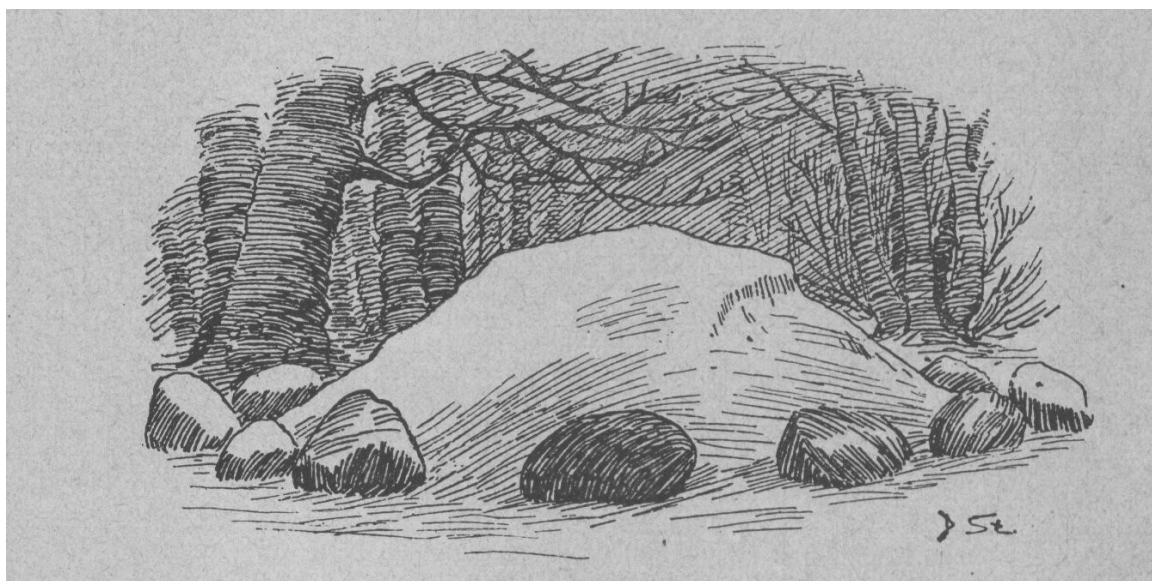
Den fremmede lod sit Blik glide hen over disse Genstande; han havde taget Huen af Hovedet og sat sig ned paa en Trærod, som tjente i Stedet for stol. Svend Gønge stod nogle Skridt borte med sammenslyngede Arme og betragtede ham med et fast og gennemtrængende Blik.

"Ja, se jer kun om herinde, udbrød han endelig." Jeg har lukket for os, og vi er sikre for at blive røbet."

"Det er mintro godt," svarede den anden, "af samme Grund kan vi tale uforstyrrede, og jeg har meget at sige dig."

"Saa lad os begynde med eders Navn."

"Lad os begynde med mit Ærinde, det er alt; mit Navn kommer siden, det er intet. Ser du, Svend, saa saare Majestæten og det høje Rigens Raad fornam, at svensken tænkte paa Landgang, bestemte de, al Øernes Befalingsmænd skulde skikke deres Byers og Kirkers Midler til København, men

Budskabet herom blev opsat, ligesom alt andet nødvendigt er blevet opsat i denne usalige Krig. Først dengang Fjenden stod paa Fyn og begyndte at tage Penge i hver en By, han kom til, var Nøden paa færde, og jeg drog i Hast over til Befalingsmanden for Lolland og Falster, at se, om der derfra lod sig redde noget. Den kloge Hr. von Pappenheim havde paa egen Haand sanket alt, hvad der i hans Stift var blevet opkrævet i Skat og Toldpenge, som med Kirkens Midler og dem, der blev skikket fra Hr. Henrik Rammel paa Møn, udgjorde en Sum af halvtredsindstyve Tusinde Rigsdaler. Det lykkedes mig med megen Fare at komme over til Vordingborg, og der har jeg nu forvaret alle disse penge paa et sikkert Sted, siden jeg ikke trøstede mig til at bringe dem videre. I denne Knibe tænkte jeg paa dig, der besad et kløgtigt Hoved og en stærk Arm, hvor det kom an paa at hjælpe."

"Hvem gav mig den Lov?" spurgte Svend.

"Hans Majestæt, Kong Frederik den Tredie."

En glødende Rødme for over Svends Ansigt ved disse ord; han, saa frygtløs, saa eventyrlig dristig i alle sine Handlinger, vovede i dette Øjeblik ikke at hæve sine Øjne fra Gulvet til den lille, blege Mand, der sad lige over for ham.

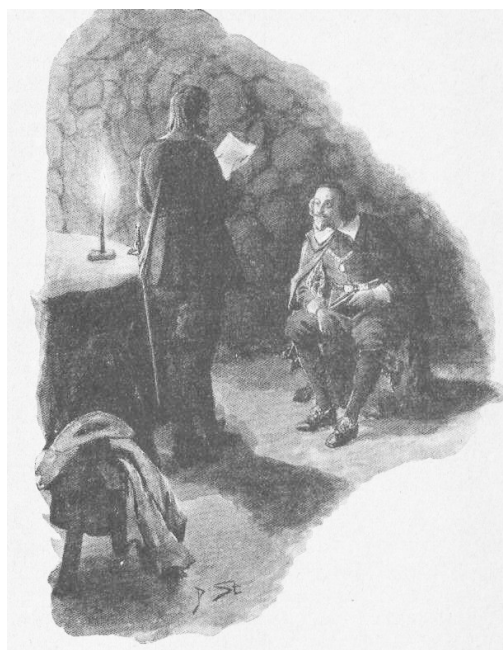
"Det var da Kongen selv, som skikkede eder af By i det Ærinde?" ytrede han dæmpet.

"Det var saa!" svarede den anden, "og siden vi nu kommer til at have Beviser nødige, saa ser du her det første, som bekræfter Sandheden af, hvad jeg fortæller."

Manden trak en lille Lædertaske frem fra Foderet af sin Brystklædning, aabnede den og udtog et sammenfoldet Papir, som han rakte Svend.

Paa dette Papir stod skrevet:

"Alle, som dette Brev se eller høre, vor Hilsen tilforn!
Saasom ærbare Hans Nansen, vor tro og øverste
Borgmester udi Kjøbenhavn, er skikket udi Kronens
Anliggender, dens Vel at forfremme, saa skyldes ham
Hørighed og Lydighed, item Hjælp og Bistand af hver
den Rigens Mand, til hvem han maatte erakte sig at
vende og Bistand at begiere.
Friederich Rex."

Da Svend havde læst Brevet, gav han det tilbage til Nansen, som vi fra nu af kan nævne ved hans Navn. "Kommer I i Betryk paa Vejen," føjede Kongelig Majestæt til, "eller mangler den Hjælp, som er eder fornøden, siden det gælder om at bringe Pengene midt igennem et af Fjenden besat Land, næsten gennem hans Lejr, saa opsøg Svend Gønge, han er Manden for at hjælpe eder og den, til hvem I kan sætte eders hele Fortrøstning." Saa rejste jeg fra Vordingborg og fandt dig først i Aften efter længe Søgen, skønt Rygtet om dit Mod og dine Bedrifter fast spørges over den hele Ø."

Svend trak paa Skuldrene med en ringeagtende Mine. "Synes I ikke bedst om, at vi lader eders Ros bero, indtil jeg faar den fortjent bedre? Hidtil har jeg ikke gjort andet end skaffet mig folk og Folkene Vaaben, det er først nu, jeg agter at fange an paa noget."

"Du glemmer, at jeg var til Stede under de forskellige Optrin i dit Hus."

"Og hvad saa? For Fanden, Herre! bilder I eder da ind, at saa forvovne og halvvilde Mennesker som disse Gønger, Folk, der saa at sige alle sammen er født og opdraget i Krig og Overfald og Slagsmaal, lader sig regere som Fluer i en Sytraad. Hvis de ikke kendte mig som den, der magter dem baade i Mod og Manddom, vilde de le mig op i Ansigtet og paa Timen vælge en anden Fører. Gud naade Egnen, hvis det skete; thi siden de har saa ondt ved at lystre nogens Befaling og ikke kender andet Begreb om Ret end det, jeg foreskriver dem, vilde de sprede sig til alle sider som Rotter fra en tømt Lade og maaske føre et endnu værre Regimente over vore egne Folk end Svenskerne. Men de slaas godt, de samme Gønger, og derfor maa man vekselvis fire og drage til, snart overtale dem ved Ord, snart ved Pistolskud, som det kan træffe sig. Hovedtingen er, at de kender deres Fører som en Mand i alt og som en overmand for dem alle; dermed lader de sig nøje og forlanger ikke bedre."

"Nu vel, Svend.!" vedblev Nansen, "jeg saa da ogsaa i Aften, at du var en Mand, men det var mig ikke tilstrækkeligt, jeg maatte nøjere udforske dig, før jeg vovede at betro denne vigtige Sag i dine Hænder."

"Det vil sige, at I høje Herrer inde i København ikke har andet Begreb, end at en fattig Mand nødvendig maa ophøre at være en ærlig Mand, naar man blot rasler for hans Øre med en fyldt skindpung. Ak, min Hr. Syndikus! Saa tror jeg dog langt bedre om eder, skønt I

kanske fortjener det mindre."

"Saamænd, Svend. Gønge!" svarede Nansen med et overlegent Smil, "det hører ogsaa Ungdommen til: den skuffes af alt, fordi den tror paa alt, men Alderdommen er de begravede Forventningers Tid, den tvivler paa alt."

"Jeg er fem og tredive Aar," ytrede Svend.

"Jeg regner ikke et Menneskes Alder efter Aar, men efter hans Følelser, og deri er du endnu ikke fem og tredive Aar gammel. Efter mit Begreb maatte jeg altsaa mistro dig, indtil jeg fik Bevis paa det modsatte."

"Nej, Djævlén annamme mig, om I maatte!" raabte Svend heftigt. "Naar Hans Majestæt nedlader sig til at give mig et Skudsmaal som det, I før omtalte, synes mig, at jeg ogsaa kunde være god nok for en lille Mand som eder."

"Vi lade nu den Sag fare! Havde jeg Uret før, da jeg tviviede paa dig og dine Lige, saa synes det virkelig, at jeg søger at gøre denne Fejl god igen."

Svend lo. "Fordi I kommer og beder mig om at hjælpe eder?"

"Nej, Svend Gønge, men fordi jeg kommer og tilbyder dig hele Æren af dette Foretagende, en Ære, der er saa meget større, fordi dine Bedrifter først skal begynde der, hvor jeg har erklæret mig ude af stand til at handle videre."

Svend indsaa Rigtigheden af denne slutning, han stod nogle Øjeblikke tavs og grundede, derpaa nikkede han og rakte Nansen sin Haand, idet han sagde:

"Det er sandt, og vi vil ikke tænke mere paa, hvad der er sket. Jeg fandt mig jo ogsaa taalmodigt i alt, hvad I sagde derude i Skoven, og tilføjede jer ingen Fortrød.

Gjorde jeg vel, Borgmester?"

"Min Tro om du gjorde," svarede Nansen godmodig, "den smule overfald og Nedstyrtning paa den haarde Jord fraregnet, hvilket for Resten nok kunde have været tilstrækkeligt til at berøve mangan anden fredelig Borgmester Livet."

"Aa hvad!" ytrede Svend leende. "Jeg mente det ikke saa ilde. Havde jeg ikke kastet eder til Jorden, tror jeg knap, vi var bleven saa gode venner, og I havde maaske kunnet komme til at vandre alene om i den mørke skov hele Natten igennem. Men angaaende eders, Ærinde: hvor stor er den Kapital, jeg skal bringe til København?"

"Halvtredsindstyve Tusinde Rigsdaler."

"Det er mange Penge."

"Ja, men endda ikke saa vanskelige at transportere, eftersom en Del af Summen er omsat i vekselbreve fra bekendte Mænd og kun en ringe part er i Guld og Sølv mønt. Tror du at kunne faa disse Penge bragt lykkelig og vel igennem Sjælland?"

"Det ved jeg ikke."

"Hvorledes, du ved det ikke? Paa den Maade er vi jo lige nær."

"Byfoged!" svarede Svend, "jeg skal sige eder noget. En Dreng strækker Armen ud og tror, at hele Verden hænger i et Kalveskind, en Mand rækker den ikke længer, end han kan drage den tilbage igen, han maa være hurtig til at handle, men sen til at sove. Jeg er en Mand, som I nylig sagde, og først, naar jeg har fanget Tingen an, skal jeg sige min Mening om den. Tilforn, medens det blot

gjaldt om at udføre en dristig Streg, jeg selv havde udtænkt, vovede jeg kun mit Liv, højst mine Kammeraters med, men her gælder det mere; det kommer ikke blot an paa at skufle Svensken, som har en forbandet fin Næse, men tillige at fortjene den Tillid, I høje Herrer sætter til min Manddom og Snildhed. Hvor har I forvaret Pengene?"

"Det skal du faa at vide, naar vi kommer til Stedet, thi jeg formoder, at vi følges ad."

Svend for i Vejret, han stillede sig foran Nansen med flammen de Øjne.

"Naa, det formoder I?" raabte han, "da er jeg rigtignok af en hel anden Mening. Atter mistroisk!"

"Atter hidsig!" svarede Nansen.

"Stakkels Mand!" vedblev Svend, idet han gjorde synlig Vold paa sig selv for at betvinge sin Heftighed. "I vilde være med ved denne Lejlighed, I, som endnu gisper efter Luft af Træthed over de Par Skridt, vi nylig gik. I ryster jo af Kulde hernede i dette lune Kammer; hvordan vilde I være faren, naar vi kom udenfor? Sikken lille, hvid Haand, enhver svensk Piberdreng

vilde vriste sværdet

af den, naar det kom til Kamp. I vilde faa ondt mellem vore Skud og daane af Skræk, imens vi flygtede. Kast et Blik paa jer selv, Borgmester, og saa et paa mig. Jeg siger det ikke for at forringe eder, men af os to er I Manden, naar det i Kongens Raad kommer an paa et kløgtigt Indfald, jeg er Manden, naar det gælder om at vove Liv og Lemmer for at udføre det, jeg, den eneste, der har prø-

vet at se en modig og stridsvant fjende ind under hans rynkede Bryn, imens I andre skrev Bønskrifter og bad om Forladelse som uartige Børn. Svøb derfor Kappen om eder, Herre, og vend tilbage til eders Skrivestue; giver Gud mig Lykke, skal jeg sørge for Resten."

"Lad det da blive, som du bestemmer, halsstarrige!" svarede Nansen; "men husk vel paa, at du ved at skikke mig bort overtager alt Ansvar for Sagens lykkelige Udfald."

"Ja, jeg ved det," svarede Svend med et Hovednik, "alt Ansvar og al Ære."

"Naar er du færdig til at rejse?"

"Det var jeg fra det Øjeblik, I nævnede Sagen."

"Og dine Kammerater?"

"For en Ufærd, Borgmester! Hvad angaar mine Kammerater eder? I kunde lige saa godt spørge, om jeg har min Mellemmad færdig, eller om mine Pistoler er ladt. Det var Instruksen, jeg talte om."

"Nu vel, kender du Præsten i Vordingborg?"

"Hr. Christen Nielsen, som har anlagt et Biværk i sin Have?"

"Jeg hører, du kender Manden. Gaa og bring ham dette Brev fra mig, jeg har allerede nævnt dit Navn for ham; det er en ærlig og tro Dansk, han vil hjælpe dig med, hvad han kan."

"Ja, Gud bedre det for den ærværdige Herre! Hvis det gjaldt om at læse et helligt Evangelium, eller han kunde kalde Englene til Hjælp, saa var han Manden til at hjælpe os. Men her tænker jeg, at mine Engle kommer til at forrette Arbejdet, hvis sagen ellers skal have Fremgang. Præsten ved, altsaa, hvor Pengene er forvaret, og jeg maa ikke vide det?"

"Vi har forvaret dem i et af hans Bistader. Nu har jeg sagt alt. Tag dine Forholdsregler og husk vel paa alle de Farer og Vanskeligheder, der er forbunden med dit Vovestykke."

"Nej, Borgmester!" svarede Svend muntert og frejdigt, paa Planen vil jeg tænke straks, men paa Farerne vil vi først, tænke, naar de er overstaaet. Desuden er en Sejr uden Fare kun en Ros uden fortjeneste."

Nansen rakte Svend Gønge Haanden og beholdt hans i sin, medens han sagde: "Paa et lykkeligt Udfald, Svend! Vil Gud, at vi to møder hinanden igen, og du nogen Sinde har en Ven behov, saa henvend dig til mig."

"Tak skal I have, Herre!" svarede Svend. "Hvis I nogen Sinde oftere skulde have Svend Povlsens Hjælp behov, saa henvend eder kun til mig uden først at lægge Snarer. Og kommer I til København, saa sig Hans Majestæt og den høje Rigens Adel, at jeg ringe Mand raadede dem til enten at have fuld Tillid til dem, de vælger sig, eller ogsaa slet ingen; de kan maaske have saadan Lære fornøden."

Medens Svend talte, hørtes en dæmpet Larm oven for Hulen; Stenen blev væltet fra, Fødderne af en Mand viste sig i Indgangen, den øvrige Del af Kroppen var usynlig, medens han rullede Stenen tilbage fra Hullet, derpaa krøb han ned, nikkede til Svend og satte sig hen paa Hølejet i Sengestedet, fra hvilket han med synlig overraskelse vedblev at stirre paa Nansen.

"Naa, Ib!" udbrød Svend, "hvor kommer du fra?"

"Fra Begravelse."

"Hvis Begravelse?"

"De svenske Ryttere vilde prøve, hvem der naaede højest, de paa deres Heste eller vandet i Bugten; desformedelst druknede de, og vi stod ovre paa Holmen og saa derpaa."

"Og Ane Marie og vore Folk?"

"I Sikkerhed."

"Han er min bedste Haand!" ytrede Svend henvendt til Nansen.

"Han er mit Hoved" svarede Ib, som troede at burde engælde denne Artighed. Nansen smilede og sagde: "jeg kender allerede den gode Mand fra før af."

"Det er mere end jeg kan sige," svarede Ib.

„Ja, ja, Ib! Du skal nok faa at vide, hvem han er; han bringer os det Ærinde at forrette hvori vi først skal forsøge vore Kræfter. men derom taler vi sammen i Morgen." For Tiden tænker jeg, det er bedst vi glemmer at det bliver lyst udenfor; thi slukke vi vort lys og tage os en god lille Søvn paa det vi har udrettet i Dag og paa det vi vil udrette i Morgen... Ib løste et af Høbunderterne op og spredte det paa Jorden, derpaa tog han Plads. Svend og Nansen udbredte deres Kapper over Sengen og lagde sig ved hinandens Side. Kort Tid efter genlød kammeret af de tre sovende Mænds dybe og langtrukne Aandedrag.

Hans Nansen, billedet er fra: http://denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1536-1849/Hans_Nansen

Nederst på billede er Nansens underskrift.

Ved forskellige lejligheder i FSG sammenhæng er det vor formand, Jens Hallqvist, der som dragtperson optræder som borgmester Hans Nansen.

Gøngemarked 2016

Der er lidt at læse på vor hjemmeside: www.svend-goenge.dk

De militære indslag har i år meldt afbud. Det vil sige at markedet ikke åbner og lukker til kanontorden, samt at de svenske Karoliner ikke vil eksercere og affyre sortkrudt.

Så vil dette års marked være præget af mere sang og musik, danserne vil optræde og der vil være en masse for børnene. Gamle håndværk vil fremvise deres kunst, og mange fristelser vil der være for mund og mave. Også ringridning vil være på programmet!

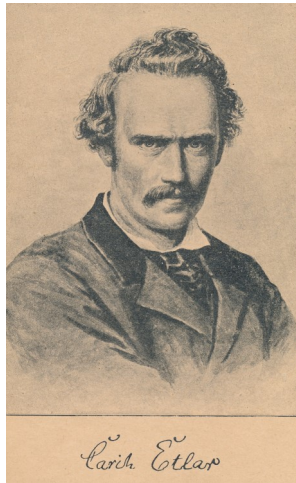

Vi har bestilt det gode vejr til begge dage - 20. og 21. august, og det foregår naturligvis i Lundbyparken.

JB.

Gyldne Dage

Fredericia

Her i starten af august er det 200 året for Carit Etlars (Carl Brostbøll) fødsel. Det skal naturligvis fejres. Et stort og festligt arrangement er så småt på benene i hans egen by. Læs mere om denne event på:

<http://etlar.dk/home/nyheder/aktiviteter%20fredag%20den%205.%20august%202016%20-%20gyldne%20dage%20i%20fredericia.html>

Læs om Carit her:

http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Dansk_litteratur/1800-70/Carit_Etlar

Skulle du endelig ønske at vide mere om Carit Selskabet, og eventuelt melde dig ind kan du læse om dette her:

<http://haldhovedgaard.dk/litteraturselskaber/visselskab.asp?id=4>

JB.